

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete för ämneslärarexamen

Grundnivå

Hur undervisar man i moderna språk elever som har diagnostiserade Neuropsykiatriska Funktionsnedsättningar?

Författare: Caroline Joons
Handledare: André Leblanc
Examinator: Charlotte Lindgren
Ämne/huvudområde: Pedagogiskt arbete
Kurskod: GPG22K
Poäng: 15 hp
Examinationsdatum: 21 januari 2019

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Abstract:

Syftet med detta arbete är att presentera de olika utmaningar som elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ställer på Sveriges utbildningsystem och i synnerhet när det handlar om att undervisa dem i moderna språk. Studiens frågeställning är hur lärarna i moderna språk undervisar elever med olika typer av inlärningssvårigheter. Vad säger neurovetenskapen, svenska skollagen och finns det didaktiska metoder för att hantera dessa barn på bästa sätt? Studien, fokuserad på lärarna i moderna språk, har genomförts för att undersöka hur dessa upplever sitt arbete med elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Metoden som använts i examensarbetet är en kvalitativ undersökningsform och tekniken för att samla information är intervjuer. Vi konstaterar olika slutsatser efter studiens resultat som alla pekar på en rad brister: ingen tillgång av lärare inom specialpedagogik för att hantera elever med specialbehov; ingen tillgång till specialmaterial; ingen tid att förbereda/söka specialmaterial/skapa anpassningar; inget stöd från skolledning/specialpedagog; inget ämnesdidaktiskt stöd för språkundervisning. Slutligen har olika lösningar föreslagits.

Nyckelord:

Inlärningssvårigheter, undervisning, moderna språk, didaktiska hjälp, neurovetenskap, svenska skolsystemet

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Syfte och frågeställningar	6
3. Bakgrund.....	6
3.1 Inlärningssvårigheter från neurovetenskapligt perspektiv	6
3.2 Inlärningssvårigheter från svenskt styrdokument och svensk skollagen perspektiv	8
3.2.1 Styrdokument och skollagen: inkluderings begrepp och nationella mål	9
3.2.2 Skolverkets bidrag.....	10
3.3 Inlärningssvårigheter från ett ämnesdidaktiskt perspektiv.....	11
4. Sammanfattning	13
5. Metod.....	13
5.1 Metodval: kvalitativ undersökning.....	14
5.2 Urval	14
5.2.1 Tekniken för att samla in information: intervju	14
5.2.2 Val av respondenter	15
5.3 Etiska principer och studiens tillförlitlighet	16
6. Resultat.....	17
6.1 Uppmärksamhet: Hur uppmärksammar man en elev med inlärningssvårigheter?	17
6.2 Utredning: Har du någon gång varit med och initierat processen att utreda en elev med inlärningssvårigheter? Om inte, vad vet du om utredning av barn med inlärningssvårigheter?	17
6.3 Åtgärd: Vad kan du säga av genomförande av åtgärd? Vad händer rent konkret efter åtgärd?	17
6.4 Samarbetar lärarna med rektor eller speciallärare/specialpedagog för att få hjälp/stöd i undervisning med elever som har inlärningssvårigheter?	18
6.5 Konkreta anpassningar: vilka anpassningar gör du i din undervisning när du har elever som har inlärningssvårigheter? Kan du ge exempel på anpassad undervisning till barn med inlärningssvårigheter? Känner du till/använder du några didaktiska metoder för att hjälpa elever med inlärningssvårigheter gällande deras utvecklings av de fyra språkfärdigheterna, t.ex. känner du till metoden som kallas TPR (Total Physical Response). Har du hört om learning styleteorin? Eller har du hört om andra didaktiska metoder från skolverket/skollagen?	18
6.6 Lärarens åsikt om konsekvenser av undervisningen Hur upplever du att undervisa barn med inlärningssvårigheter? Berätta gärna. - Vad är det enligt dig som saknas i det svenska skolsystemet för att jobba med barn med inlärningssvårigheter?	19
7. Diskussion	19
7.1 Metoddiskussion.....	19
7.2 Resultatdiskussion.....	20

7.2.1 Resultat ur ett neurovetenskapligt perspektiv angående inlärningssvårigheter	20
7.2.2 Resultaten kopplat till skolverket och skollagens perspektiv angående inlärningssvårigheter	21
7.2.3 Resultaten kopplat till ämnesdidaktik i moderna språk angående inlärningssvårigheter	23
8. Slutsatser och kritisk granskning	24
Källor:.....	26

1. Inledning

Riksförbundet Attention, som arbetar med att sprida kunskap och förståelse om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar bland yrkesverksamma och andra som kommer i kontakt med personer med dessa funktionsnedsättningar, ger en kort och tydlig definition av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Vi kan läsa på deras webbsida att

Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) har sin grund i hur hjärnan arbetar och fungerar. Vanliga diagnoser är ADHD, Tourettes syndrom, Aspergers syndrom och autismspektrumtillstånd. Personer med NPF kan ha svårt att

- Reglera sin uppmärksamhet
- Styra sina impulser och anpassa aktivitetsnivå.
- Tolka och kommunicera med sin omgivning
- Hålla kvar information i minnet.
- Kontrollera motoriken.

Många har svårigheter i större eller mindre grad. När svårigheterna är så stora att de allvarligt påverkar individens utveckling och möjligheter att fungera i samhället blir de en funktionsnedsättning.

I skolan ställs krav på att kunna anpassa sig och följa uttalade och outtalade regler. Därför blir neuropsykiatriska problem ofta synliga i samband med skolstarten. Det är lätt att barnen missförstås som bråkiga och det är vanligt att de hamnar i konflikter med sina klasskamrater. Många av barnen har dessutom inlärningssvårigheter. Det kan vara läs- och skrivproblem, svårigheter att förstå eller koncentrationssvårigheter.¹

Man kan se att inlärningssvårigheter ingår i definitionen av NPF. I detta examensarbete kommer jag att fokusera på den aspekten av NPF. Som blivande lärare inser jag att det är viktigt att beakta och framhålla inlärningssvårigheternas betydelse som ett viktigt fenomen i samhället. I enlighet med min och mina lärarkollegeras erfarenhet inom läraryrket så kan jag konstatera att flertalet elever har någon form av funktionsnedsättning som resulterar i inlärningssvårigheter. Hur ska svenska skolsystemet kunna lösa utmaningen med hur man undervisar barn har inlärningssvårigheter? I det här avseendet är det viktigt att det svenska skolsystemet respekterar inkluderings begreppet som innebär att skolan har i uppgift att inkludera alla elever i skolan oavsett förmåga eller kunskapsnivå som eleverna befinner sig på. I *Introduktion till pedagogisk psykologi*² står det:

Vi har en allmän skola som är öppen för alla elever, oberoende av social och kulturell bakgrund, kön, förutsättningar och etnicitet. Därför måste den vara flexibel så att den kan erbjuda undervisning som passar alla. Eleverna är olika (...). Skolan kan inte ställa samma krav på alla elever på alla områden. Valet av undervisningens innehåll och aktivitetsformer måste vara sådant att alla elever ser någon mening i uppgifterna och att de får växa och utvecklas på ett allsidigt sätt. Detta är principen om anpassad undervisningen, som är en grundpelare i den norska enhetsskolan och en av de mest centrala principerna för all undervisning. Även den svenska skolans ska ta hänsyn till elevers olika förutsättningar och behov.³

Det citatet sammanfattar temat på detta examensarbete väl. I dagens skola är en av lärarens största utmaningar hur man tar hand om elever med inlärningssvårigheter. Det är ett komplext problem för både elever och läraren. Det är ett ännu mer komplext problem när det gäller undervisning i moderna språk eftersom det finns fyra färdigheter som ingår i undervisning i

¹ <http://www.attention-stockholmslan.se/vad-aer-npf.html>

² Imsen, G (2006) *Elevers värld: introduktion till pedagogisk psykologi*. Lund: studentlitteratur

³ Idem, s.413

moderna språk som kan vara komplexa att hantera för barn med inlärningssvårigheter (läsförståelse, skrivförmåga, muntlig förmåga och hörförståelse). Dessa fyra färdigheter som måste aktiveras vid inläring kan särskilt ställa till problem. Den här studien fokuserar på att göra en analys från lärarens perspektiv och undersöka om arbetsmiljö kan vara en faktor som påverkar behandlingen av dessa elever och om arbetsmiljön i så fall skulle kunna bli bättre. Det här examensarbetet analyserar fråganorna från lärarens i moderna språk i grundskolan perspektiv. Hur arbetar språklärarna för att hantera elever med inlärningssvårigheter från ett ämnesdidaktiskt perspektiv? Intressant är att kunna se hur läraren förbereder sig och om hen kan anpassa sig till barn som har särskilda behov under lektionen.

2. Syfte och frågeställningar

Detta leder till examensarbetets syfte: hur tar läraren hand om elever med inlärningssvårigheter vid undervisning i moderna språk? Vilka metod har läraren för att ta hand om denna situation? För att kunna svara på det kommer vi analysera information från tre perspektiv. Det första är det vetenskapliga perspektivet, den andra är från skolverkets och skollagens perspektiv det tredje är från ett ämnesdidaktiskt perspektiv. Jag granskar vad dessa tre perspektiv säger för att se om dessa olika idéer är kopplade till verkligheten och till svaren som vi har fått i våra intervjuer. Då kan jag se om lärarna har möjlighet att undervisa barn med NPF på ett bra sätt.

Frågorna jag fokuserat på i min studie är:

- Hur arbetar skolor och deras lärare i moderna språk för att hantera undervisning av elever med inlärningssvårigheter så att de får den hjälp de behöver? Det vill säga vilka mål sätter det svenska regelverket för att hjälpa lärarna i moderna språk att hand om elever med inlärningssvårigheter?
- Är behandling av elever med inlärningssvårigheter i moderna språk tillfredställande i den skola där jag har gjort en studie?
- Finns det någon skillnad mellan vad skolverket säger om hantering av barn med inlärningssvårigheter och hur studiens deltagare gör ute i verkligheten?
- Kan vi se att ämnesdidaktisk hantering av barn med inlärningssvårigheter i språkundervisning är kopplad till vad neurovetenskapen och skolverket/skollagen säger?

3. Bakgrund

Denna studies syfte är att analysera hur lärarna i moderna språk undervisar barn som har inlärningssvårigheter. Jag kommer att granska frågeställningen ur en ämnesdidaktisk vinkel men innan det, definiera och analysera begreppet inlärningssvårigheter. Detta kapitel i examensarbetet definierar vad inlärningssvårigheter är och hur elever kan behandlas med stöd av skollagen och läroplanen. Fortsättningsvis beskriver denna del vad neuropedagogik är och vad neurovetenskapen gör för att hjälpa oss att förstå lärandets mekanismer. Slutligen beskriver kapitlet hur utredning, diagnos och åtgärdsprogram fungerar i dagens svenska skolsystem.

3.1 Inlärningssvårigheter från neurovetenskapligt perspektiv

I första hand är det viktigt att presentera begreppet inlärningssvårigheter. Vad betyder det? Finns det en consensus kring begreppet? Jag ska presentera begreppet ur ett vetenskapligt perspektiv. Oxford Dictionary ger en definition av inlärningssvårigheter:

Learning disability: Difficulties in acquiring knowledge and skills to the normal level expected of those of the same age, especially because of mental disability or cognitive disorder. The phrase learning difficulties became prominent in the 1980s. It is broad in scope, covering general conditions such as Down's syndrome as well as more specific cognitive or neurological conditions such as dyslexia and attention deficit disorder. In emphasizing the difficulty experienced rather than any perceived 'deficiency', it is considered less discriminatory and more positive than other terms such as mentally handicapped and is now the standard accepted term in Britain in official contexts. Learning disability is the standard accepted term in North America.⁴

Doktor Håkan Nyman, som är psykolog, specialist i neuropsykologi, har publicerat en definition på svenska om vad inlärningssvårigheter är i online-magasinet *Psykologguiden*:

Det finns flera typer av inlärningssvårigheter som kan ta sig olika uttryck hos olika individer. En generell inlärningssvårighet resulterar i att personen har svårare än de flesta andra att ta till sig all slags ny information, och att använda den på ett konstruktivt sätt. Andra individer kan ha "specifika" svårigheter inom ett avgränsat område, t ex med att räkna, läsa och/eller skriva, eller med någon del av sin motorik. (...) Alla sorters inlärningssvårigheter förekommer mycket ofta hos personer med andra utvecklingsrelaterade problem, som ADHD, autism, Asperger och Tourettes syndrom.⁵

Det finns en typ av consensus kring begreppet inlärningssvårigheter. I båda definitionerna hittar man samma punkter:

- Svårigheter att lära sig nya saker
- Det är kopplat med ett kognitivt problem
- Det påverkar olika förmågor som: läsa, skriva, räkna och kunna koncentrera sig

Neurovetenskap är vetenskapen som är relevant att använda när det gäller lärande eftersom det är direkt kopplat till förmågan för inlärning.⁶ Detta examensarbete fokuserar på länken mellan neurovetenskap och lärande och därför har jag läst boken från Björn Alder och Hanna Alder *Neuropedagogik – om komplicerat lärande*. Bokens författare är båda neuropsykologer samt psykoterapeuter som jobbar med barn och deras lärande. Eftersom de båda är experter i barns lärande och neurovetenskap så tycker jag att en kort presentation av deras arbete är relevant och intressant. Här finns en definition av neuropedagogik:

Neuropedagogik är utvecklad ur bl.a. neuropsykologin och neurovetenskaperna. Den behövs för att ännu bättre kunna förklara hjärnans möjligheter men även begränsningar i själva lärandet.⁷

De påpekar också att, när man har svårigheter med lärande, har man problem med att förstå talade och skrivna ord. Man kan ha svårigheter med att lyssna, tala, läsa, skriva, stava, rätta,

⁴ Oxford Dictionary https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/learning_disability (Hämtad 21 december 2018)

⁵ <https://www.psykologguiden.se/rad-och-fakta/symtom-och-besvar/hinder-i-utvecklingen/inlarningsvarigheter> (Hämtad 18 juni 2018)

⁶ <https://www.psykologguiden.se/psykologilexikon/?Lookup=kognitiv%20neurovetenskap>

⁷ Alder, B & Alder H (2005) *Neuropedagogik -om komplicerat lärande*, s.19

räkna problem med arbetsminne, man kan vara lätt distraherad, osv.⁸ I samma bok⁹ finns en påminnelse om relationen mellan inlärningsproblem, svårigheter och lärandet. Det är intressant att i första hand påminna om länken mellan lärandet och utveckling. Dessa två begrepp är starkt knutna till varandra. Man lär sig också att det är viktigt för barnen med inlärningssvårigheter att få en diagnos. Det är viktigt att göra bedömningen så tidigt som möjligt. Det har bevisats att ju tidigare man kan ställa diagnos desto mindre risk att utveckla inlärningssvårigheter och utveckla en negativ självbild som kan leda till minskad lust och motivation att lära. Om man låter svårigheterna vara kan det leda till ”känslomässiga blockeringar.”¹⁰ Tabellen nedan sammanfattar kort hur man gör en bedömning av diagnosen ”dyslexi”. Dyslexi leder nämligen till inlärningssvårigheter och är ett bra exempel för att belysa examensarbetets syfte.

Tabell 1: Exempel av utredning, bedömning och diagnos av dyslexi:

Diagnos	Utredning och bedömning:
Dyslexi: ”Från neuropsykologiskt perspektiv är det tydligt att dyslexi är en kognitiv disorder som har olika betydelser som, svårigheter med arbetsminne, svårigheter med att hantera sekvenser som är både visuella och auditiva. Dyslexi innebär olika svårigheter som problem att uttrycka tankar i skriven form, obehag att läsa, problem med arbetsminne, koncentrationssvårigheter, problem med rumsuppfattning, planering” ¹¹	För en rimlig diagnosbedömning måste det vara ett teamarbete: ”Utredning av dyslexi är ett teamarbete. I en komplett utredning ingår vanligtvis psykolog, pedagog och läkare ¹² ”. Enligt Björn Alder och Hanna Alder ingår dessa undersökningar i en neuropedagogisk bedömning: Läshastighet Läskvalité Läsförståelse ¹³

Genom att föreslå olika sätt att undervisa barn med inlärningssvårigheter kan det bidra till att eleverna får en positiv självbild och som i sin tur påverkar deras motivation och inläring. Strukturen på undervisningen spelar också stor roll. Det måste var tydligt och enkel. Generellt behöver dessa elever längre tid för att lära sig ny kunskap. Genom att lära sig att använda special pedagogiska hjälpmedel i undersökningen, bidrar det till att underlätta inlärningssvårigheter, vilket skulle vara ett stort stöd för dem. En modell som kan användas är ”STAR” där initialerna betyder Struktureras/sekventiell, Tillrättalagd/tillämpad Avgränsad/anpassad, Rutinbetonad/riktad, uppmärksamhet. Slutligen, det är sen länge känt att det finns flera olika inlärningsstilar som ”kinestetiskt lärande”, som innebär att individen vill vara delaktig, vill röra sig och uppleva samt utforska via handling. Den andra som omnämns är ”visuellt lärande” som innebär att individen vill ha stöd av bilder i själva lärandet. Den sista är ”auditiv lärande” som innebär att individen lär sig bäst via hörseln.¹⁴

3.2 Inlärningssvårigheter från svenskt styrdokument och svensk skollagen perspektiv

Den delen kommer att handla om vad svenskt styrdokument och svensk skollagen säger angående barn som har inlärningssvårigheter.

⁸ Idem, s.207

⁹ Ibid, s.21

¹⁰ Alder, B & Alder H (2005) *Neuropedagogik -om komplicerat lärande*, s.173

¹¹ Idem, s.143

¹² Ibid, s.156

¹³ Ibid, s.146

¹⁴ Ibid, s.22 till 30

3.2.1 Styrdokument och skollagen: inkluderings begrepp och nationella mål

Enligt inkluderings principen princip ska alla skolor i Sverige erbjuda olika undervisning för olika elevgrupper. Den positiva differentierings-principen går hand i hand med den positiv inkluderings principen. Man kan också läsa i *Neuropedagogik -om komplicerat lärande*¹⁵ att ”är inkluderande undervisning är ett begrepp som också används i samband med elever med särskilda behov. Inkluderingsrörelsen startade i USA på 80-talet och kan ses som en reaktion mot det specialpedagogiska stödsystem som ofta skiljer ut elever från den vanliga undervisningen (...) Inkludering återfinns i UNESCO:s Salamancadeklaration från 1994. Den utgår från elever med särskilda behov och rekommenderar att de undervisas i en inkluderande skola.”¹⁶ Hur är det i det svenska skolsystemet? Att fokusera på inkluderings begreppet och nationella mål från styrdokument och skollagen är betydelsefullt eftersom det är en princip som leder skolans mål i nutiden. Alla barn oavsett deras förmågor eller psykologiska hälsa har rätt till likvärdig utbildning. Det är därför vi kort kommer att presentera det i denna paragraf. Läroplanen för grundskola, förskoleklass och fritidshem¹⁷ innehåller en del som heter ”en likvärdig utbildning” och som beskriver en typ av positiv differentiering med en undervisning anpassat till elever med olika förutsättningar, behov och svårigheter. Jag ser här en vilja att erkänna den typ av situation där elever kan ha svårigheter. Jag förstår dessutom att det finns ett ansvar och mål för skolan att ta hand om dessa elever.¹⁸

För övrigt, skollagen¹⁹ nämner också situation med inlärnings svårigheter:

Kapitel 3: Barnen och elevernas lärande och personliga utveckling 3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. *Lag (2014:458)*.

7 § Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning.²⁰

Man kan tydligt se att läroplanen och skollagen tar hänsyn till idén att alla elever är olika och har olika förutsättningar. Det finns ett ansvar på skolan och mer specifikt på läraren att anpassa sig till varje barns förutsättningar så att alla kan nå de nationella målen. I Sverige finns en princip av inkludering som kan vara komplex att definiera. Enligt Claes Nilholm, som är professor i specialpedagogik vid Uppsala Universitet, skulle inkludering ändra fokus mot hur skolan skulle kunna utformas för att passa alla elever. Han definierar begreppet inkludering som ”att skapa learning communities där olikhet ses som tillgång. Den

¹⁵ Ibid

¹⁶ Imsen, G (2006) *Elevens värld: introduktion till pedagogisk psykologi*, s. 416

¹⁷ <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet> (hämtad 18 juni 2018)

¹⁸ <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet> (hämtad 16 januari 2019)

¹⁹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800 (hämtad 18 juni 2018)

²⁰ Idem

individinriktade definitionen betyder att alla elever finns i eller kring klassrummet, lär sig och är socialt accepterade, men undervisningen lämnas ganska intakt.”²¹ Inkluderingsbegreppet är kopplat till specialpedagogiken. Skolverket nämner också detta begrepp. Man kan läsa på skolverkets webbplats att ”I lagtexten uttrycks klart att hänsyn ska tas till barns och elevers olika behov och det slås fast att det ska finnas en strävan mot att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Det förebyggande arbetet syftar till att skapa, utveckla och anpassa lärmiljöer så att alla barn och elever kan utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål och inom ramen för den ordinarie verksamheten. Ibland behövs extra anpassningar eller särskilt stöd under en kortare eller längre tid.”²² Man förstår att det i skolan i Sverige finns en typ av åtgärder för att inkludera varje barn och hjälpa alla att nå de nationella målen oavsett deras förmågor och svårigheter. För att kunna göra det finns det möjlighet att få stöd från speciallärare eller specialpedagog (som kan erbjuda hjälp för att utveckla språk-, skriv- eller läsutveckling). En specialpedagog arbetar inte med undervisning utan arbetar exempelvis med utformningen av undervisningen på en skola. Skollagens 3:e kapitel §8 och §9 handlar om barns och elevers utveckling mot målen i skolan och vilka insatser skolan och huvudmannen ska sätta in om man uppmärksammar att en elev inte når målen i skolan.

3.2.2 Skolverkets bidrag

Skolverket sammanfattar vad man hittar i läroplanen och i skollagen. Det finns också ett skolutvecklingsprogram som alla skolor måste följa. Instruktioner kan hittas på skolverkets webbsida. Skolor kan välja mellan olika teman i skolutvecklingen. Skolutvecklingsprogrammets syfte är att utveckla, leda, organisera och administrera förskola, skola, vuxenskola. Man kan välja olika områden för utveckling (t.ex. leda och organisera, kompetensutveckling, anordna och administrera, inspiration och stödarbete, nationella skolutvecklingsprogram, forskning och utvärdering, statistik). Teman som intresserar oss i detta arbete är hur skolan fungerar för att erbjuda extra anpassningar och stöd till elever med inlärningssvårigheter. I detta tema förklarar skolverket hur en skola utvecklas inom ”att organisera särskilt stöd och extra anpassningar.”²³ Jag kan kortfattat presentera vad skolverket skriver i sin text:

- Rektor måste se till att det finns konkreta anpassningar i skolan och är ansvarig för att se till att det finns i skolan. Rektorn är också ansvarig för att skolan har rutiner för att uppmärksamma och arbeta med extra anpassningar för att all personal känner till dessa rutiner
- Elevhälsan måste samarbeta för att kartlägga och erbjuda anpassningar och kunna stödja verksamheten att genomföra extra anpassningar och stöd
- Göra utredning för elever som behöver särskilt stöd
- Åtgärdsprogram och särskilt stöd

Man brukar säga att särskilt stöd pågår under längre tid än vad anpassningar gör. Särskilt stöd kan betyda att eleven kan få tillgång till enskild undervisning som normalt inte går att göra inom ramen för den ordinarie undervisningen. Extra anpassningar däremot kan vara att få

²¹ Intervju <http://www.ifous.se/programomraden-forskning/en-inkluderande-skola-vad-innebar-det/> (hämtad 14 november 2018)

²² Skolverket <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/den-stora-omstallningen---fran-inkludering-till-exkludering> (hämtad 19 juni 2018)

²³ Skolverket <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/extra-stod-till-elever> (hämtad 19 juni 2018)

några enstaka sessioner under en kortare period. Det betyder också att man kan göra undervisningen mer tillgänglig (t.ex. genom särskilda instruktioner, hjälp att förstå texter, längre svarstid vid prov osv.)²⁴.

3.3 Inlärningssvårigheter från ett ämnesdidaktiskt perspektiv

Det är viktigt att analysera ämnesdidaktiska principer ur moderna språks synvinkel eftersom denna studie handlar om undervisningen i moderna språk. I detta fall kan man säga att jag analyserar den ämnesdidaktiska principen från åk7-9 inom ramen för språkval. Enligt läroplanen Lgr2011 finns det fyra olika färdigheter som eleverna måste arbeta med under moderna språkundervisning. Jag kan hitta dem i skolverkets Lgr2011 i delen som heter centralt innehåll. Här listas färdigheterna ”lyssna” och ”läsa” som ingår i kategorin reception och ”tala”, ”skriva”, ”samtala” som ingår i kategorin produktion och interaktion. Tornberg påpekar att förstå, t.ex. vad en elev hör eller läser, beror på olika faktorer som inte är relaterade till vilja, men på faktorer som ett barn inte kan styra över. En elev är aktiv i skapandet av förståelsen: ”detta aktiva medskapande sker i tre perspektiv samtidigt: kognitivt, sociokulturellt och tolkande.”²⁵

En fråga som är intressant är hur jobbar lärarna med dessa fyra färdigheter vid undervisning av barn med NPF? Eftersom det finns ett inkluderingsbegrepp i Sverige för att inkludera alla barn oberoende av deras behov och svårigheter, hur kan lärarna jobba med dessa fyra färdigheter när man vet att elevernas förmågor också beror på mentala och sociala processer? Skolverket ger olika råd som vi tidigare nämnt för att kunna hantera barn med NPF, men det finns inte när det gäller undervisning i moderna språk och det saknas även didaktiskt stöd för språklärarna.

Ulrika Tornberg är en svensk forskare i språkdidaktik som ger en intressant definition av språkdidaktik som är relevant att presentera för studien. Hon säger att man använder didaktik för att behandla undervisningen och att ”didaktiken skulle kunna komma in som ett verktyg för att utforska, sätta ord på och beskriva sambandet mellan alla de olika faktorer som vid en given tidpunkt påverkar lärarens arbete i klassrummet.”²⁶ Jag förstår också tack vare Ulrika Tornberg hur viktig didaktik är i lärarnas jobb för att kunna utveckla barnens lärande. Det finns olika didaktiska metoder man kan använda vid undervisning i moderna språk och som kan hjälpa elever med inlärningssvårigheter i deras inläring. Flera forskare pratar om inlärningsstilar, som vi redan nämnt, och Willigs teori från 1987 visar hur individen fungerar kognitivt, effektivt och fysiologiskt. Jag förstår att individens personlighet spelar stor roll och kan påverka inläringen.²⁷

Philippas Greathead, som är Speech Language Pathologist och jobbar vid Speech-Language-Learning Centre i NSW, Australien har skrivit en artikel som heter ”Language Disorders and Attention Deficit Hyperactivity Disorder”²⁸ och som handlar om inlärningsstilar. Hon förklarar att för att kunna förstå hur ADHD-elever bäst kan stöttas vid undervisning så måste man identifiera deras inlärningsprofil. Hon delar upp eleverna i fyra grupper, som sammanfattas nedan med mina egna ord:

- *Visual learners* som lär sig genom att titta, observera, tycker om bilder, posters, video, arbetar väl med min-map och visualiserar mentalt väl.

²⁴ Skolverket <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/extra-anpassningar-och-sarskilt-stod> (hämtad 18 januari 2019)

²⁵ Tornberg, U., *Språkdidaktik*, 2015

²⁶ Idem, s.12

²⁷ Ibid, s.24

²⁸ <http://www.addiss.co.uk/languagedisorders.htm> (hämtad 25 december 2018)

- *Auditory learners* som lär sig genom att lyssna och kommunicera, tycker om inspelningar, och är duktiga på att urskilja ljud.
- *Print oriented learners*, som lär sig genom att läsa, har hög läsförståelse och är duktiga på att skriva
- *Interactive learners* som lär sig genom att interagera med andra, diskutera, arbeta i grupp, och som är duktiga socialt
- *Kinesthetics learners* som lär sig genom att använda gester, sina händer och hela kroppen, som är duktiga på att skapa saker, ta isär och bygga ihop saker.

Enligt Philippa Greathead ingår elever med ADHD oftast i kategori 1 och 5 (*Visual* och *Kinesthetics*), eftersom de har svårigheter med hör- och läsförståelse (då kan det vara svårare för dem att lära från bok eller föreläsningar). De har också svårigheter att göra muntliga övningar i grupp eftersom de lätt blir distraherade och misslyckas med att nå uppsatta utbildningsmål. Däremot är det viktigt att röra på sig medan man lär sig för *Kinesthetic learners*. En ADHD hjärna börjar sikta mot uppsatta mål först efter att eleven fått utlopp för sitt behov av rörelse men kan behålla denna uppmärksamhet en längre tid efter den fysiska aktiviteten. Här finns avgörande fakta för hur man kan ta hand om elever med den typ av inlärningssvårigheter med konkreta didaktiska tips för läraren i moderna språk.²⁹

Det finns annan relevant forskning för detta arbete som heter Total Physical Response (TPR) skapad av Dr. James J Asher³⁰. Det är ett exempel på en konkret språkdidaktikmetod som är baserad på samma sätt som barn lär sig sitt modersmål. Denna metod kan användas vid undervisning i moderna språk och kan hjälpa elever med inlärningssvårigheter. Här beskrivs hur föräldrar har en form av konversation med kroppsspråk som barnen förstår, kan tolka och kan reagera därefter. En förälder säger: se på mamma, ge mig bollen osv. Dessa konversationer startar flera månader innan barnet lärt sig prata. Även om barnet inte pratar så följer det språket i form av ljud och mönster. När det lyckats avkoda ljuden tillräckligt mycket så börjar barnet att härma ljudet spontant och det är början på resan mot att prata. TPR försöker att kopiera denna effekt inne i klassrummet för språkundervisningen.

Hur kan TPR användas under lektion? I klassrummet tar läraren rollen som förälder och kan kopiera denna typ av beteende som till exempel att läraren ger olika instruktioner och visar med handlingar: öppna böckerna, peka på en kroppsdel, le. TPR kan användas till många olika aspekter av undervisning, allt som krävs är att använda sin fantasi. Det är ett roligt sätt att variera undervisningen och det bryter mönstret i klassrummet. Det höjer tempot och ger en bra stämning. Bland andra förmågor kan nämnas: det hjälper eleverna att minnas fraser och uttryck, det är bra för elever som behöver vara aktiva för att lära sig, det fungerar bra i klasser där elever har olika nivåer eftersom rörelserna ger en extra dimension till uttrycket/frasen så att alla elever kan följa med, det stimulerar båda hjärnhalvor vid inläring vilket ger en bättre inläring. Finns det några nackdelar med TPR? Studenter som inte är vana vid något liknande kan tycka att det är pinsamt, så läraren får ta initiativet och leda övningarna, dela upp i mindre grupper om eleverna är osäkra.³¹

En annan forskare som heter Vivienne Wire ger didaktiska tips vid undervisning i moderna språk för elever med olika typer av diagnoser. Hon säger att elever med olika diagnoser behöver utbildad lärare i special pedagogik som kan motivera barnen på ett anpassat sätt. Hon säger också, för att lära sig moderna språk behöver man arbeta mycket med muntlig kommunikation och för att göra det, behövs stort tålamod för elever med autism. Dessa elever

²⁹ <http://www.addiss.co.uk/languagedisorders.htm> (hämtad 25 december 2018)

³⁰ <https://www.teachingenglish.org.uk/article/total-physical-response-tpr> (hämtad 25 december 2018)

³¹ [Idem](#)

har ofta en negativ påverkan på sin koncentration vilket kan leda till att de blir frustrerade och pga det skapar dålig lärmiljö i klassrummet. Är finns en list av didaktiska metoden att läraren kan använda för att underlätta inläring av elever med svårigheter under moderna språk undervisning: undvika långa instruktioner, ge extra tid till övningsuppgifter, bättre matchning av kompis vid grupparbeten och modellera upp målet med lektionen så att det blir klart och tydligt, använd visuella hjälpmedel, mer interaktion med läraren, anpassa tempo på undervisning, uppmuntra elever att samla sina saker för lektionen i en och samma pärm (för att inte tappa tid och fokus på att hämta glömda saker), använd rollspel och rita ofta.³² Vivienne Wires rekommenderar även vidareläsning.³³

4. Sammanfattning

I den första delen av detta arbete har jag samlat forskning från olika perspektiv. För det första att beskriva neurovetenskaplig forskning om barn med inläringssvårigheter. Jag har också presenterat en del som handlar om ämnesdidaktik i moderna språk där det understryks behovet av att aktivera de fyra olika färdigheter och att det kan vara svårt att göra det ordentligt för barn med inläringssvårigheter. Jag tar stöd i gällande läroplan och svenska skollagen för att beskriva vilket stöd svenska högstadiet ger elever med inläringssvårigheter. Rent neurovetenskapligt har man lärt vad det innebär att ha inläringssvårigheter: en person som har bekymmer med kognitiva processer och att det kan påverka individens kapacitet att förvärva ny kunskap. Forskare säger att det är viktigt att diagnosticera dessa elever så snabbt som möjligt för att kunna sätta in rätt hjälp tidigt. Annars kan det leda till att inläringssvårigheterna förvärras. Naturvetenskapliga företrädare ger också olika råd till läraren så att hen kan förbättra kunskapen att lära för dessa barn: ge extra anpassningar t.ex. tydlig struktur, korta uppgifter och instruktioner, hjälpa till att bilda en positiv självbild, använda pedagogiska hjälpmedel och ge dem längre tid än andra barn för att kunna processa allt i sin egen takt.

Enligt skolverket och skollagen måste alla barn oavsett deras inläringssvårigheter inkluderas i en och samma skola. Det är skolans ansvar att ta hand om dessa barn. Det finns ett ansvar som ligger på rektorn för att stöda läraren att ta hand om dessa barn. Lärarna måste anpassa all sin undervisning för att alla barn ska kunna nå kunskapsmålen.

Ämnesdidaktiska verktyg vid undervisning i moderna språk för elever med NPF hittar man oftast utanför Sverige tack vare olika internationella forskare. Jag sammanfattar hur kan man underlätta undervisning av elever med NPF: tydliga instruktioner, analysera elevens behov enligt learning style-teorin, ge skriftliga instruktioner och stöd för elever, använd modellering, variera arbetet med olika former av stöd, erbjud anpassat material, ha både lektion och tillhörande övningar och använd *total physical response* metod.

5 Metod

I det här kapitlet kommer jag att förklara vilken metod som använts för examensarbetet. Jag kommer också att förklara vilken typ av undersökning och tillvägagångssätt som använts för

³² Wire, V *Spectrum Disorders and learning foreign languages i Support for Learning* • Volume 20 • Number 3 • 2005, p. 123-128.

³³ Jonathan F. Arries article *Disabilities and Foreign Languages: A Curriculum Approach to the Design of Inclusive Courses* <https://www.jstor.org/stable/330409> (hämtad 22 december 2018)

att nå resultat. För att förklara metodens del, har jag valt att använda två böcker som heter *Forskningsmetodikens grunder*³⁴ och *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*.³⁵

5.1 Metodval: kvalitativ undersökning

Syftet med denna studie är att undersöka hur man tar hand om elever med inlärningssvårigheter i språkundervisningen i moderna språk. Så jag valde att använda en kvalitativ undersökningsform. Metoden är enligt mig den som bäst kunde besvara mina frågeställningar. Tekniken jag har använt för att samla information i examensarbetet är intervjuer. Kvalitativ inriktad forskning är forskning där datainsamlingen fokuserar på ”mjuk” data, t.ex. i form av kvalitativa intervjuer och tolkande analyser, oftast verbala analysmetoder av textmaterial.”³⁶ Kvalitativ forskning är dessutom att ”tolka och förstå resultat som framkommer, inte att generalisera.

5.2 Urval

Vem kommer att ingå i undersökningen? Hur väljer man undersökningens deltagare? Vilken teknik använder man för att samla in information för undersökningen? Dessa frågor kommer att diskuteras i denna del.

5.2.1 Tekniken för att samla in information: intervju

Enligt *Forskningsmetodikens grunder*³⁷ när man ska bestämma för hur vi ska genomföra undersökningen tar man utgångspunkt i problemformulering och hur vi uttryckt denna i syfte och frågeställningar. Man måste bestämma vilka individer som ska medverka, hur man ska samla informationen, lägga upp undersökningen och genomföra det hela. Allt med beaktande av den tid och de medel som står till vårt förfogande.”³⁸ ”Både intervjuer och enkäter, dvs. frågeformulär, är tekniker för att samla information som bygger på frågor. (...) Med intervjuer menar man vanligtvis sådana som är personliga i den meningen att intervjuaren träffar intervjupersonen och genomför intervjun, men intervjuer kan även genomföras via ett telefonsamtal. Likaså förknippar man oftast enkäter med formulär som skickas per post.”³⁹ Jag har valt att använda en intervju för att genomföra min undersökning.

Det är också viktigt att veta att det finns två olika typer av intervjuer, strukturerade eller ostrukturerade. Den första typen är enligt Stefan Stukat en intervju då man ”använder ett ställt intervjuschema, där både ordningsföljden för frågorna och deras formulering är bestämda.”⁴⁰ I denna typ av intervju (fortfarande enligt Stefan Stukat) har både intervjuaren och respondenten en neutral interaktion: ”allt är likadant för alla. Denna form av intervju ger egentligen samma svar som en enkät och kan därför ibland kallas enkätintervju eller standardiserad forskningsintervju men med den skillnaden att man kan räkna med att intervjuer ger ett mindre bortfall än enkäter.”⁴¹ Den andra formen av intervju, den ostrukturerade, är enligt Stefan Stukat en intervju där det finns ett ämne som ska täckas in

³⁴ Patel, R & Davidson, B (2011) *Forskningsmetodikens grunder*.

³⁵ Stukat, S (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*.

³⁶ Idem, s.14

³⁷ Patel, R & Davidson, B (2011) *Forskningsmetodikens grunder*.

³⁸ Idem, s.53

³⁹ Ibid, s.73

⁴⁰ Stukat, S (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*, s.38

⁴¹ Idem

under intervjun och frågorna är uppdelade i olika delar. Här kan man ställa frågorna i den ordning situationen inbjuder till. Intervjuaren kan få hjälp av en checklista eller frågeguide med en uppsättning teman eller ämnen. Jag har valt att använda en ostrukturerad intervjuversion med stöd av en frågeguide med olika frågor jag har formulerat.

Jag tog mailkontakt med olika lärare och presenterade mitt projekt och frågade om de skulle vilja delta i studien. Totalt kontaktade jag 12 lärare från 7 olika skolor, varav 10 svarade positivt på mitt mail. Jag förberedde mina intervjufrågor inför de kommande intervjuerna över telefon. Jag förberedde också en introduktion av hur intervjuerna skulle genomföras. Först skickade jag en kort introduktion om examenarbetets mål och innehåll till alla som deltog i studien. I introduktionen dokumenterade jag också en viktig del om olika etiska begrepp: anonymitets- och frivilligprincipen. Efter att lärarna accepterat innehållet och hur jag skulle använda deras svar så bokade vi tid för att genomföra intervjuerna. Jag ringde upp var och en och de fick svara på frågorna via telefonsamtal.

Jag tog anteckningar av deltagarnas svar men inte av namn, mail och andra personliga uppgifter för att respektera hantering av känsliga uppgifter. Jag ställde samma frågor till deltagarna så att alla skulle få samma förutsättningar, lika lång tid och alla över telefon. Enligt mig är det viktigt att respektera likheten mellan intervjuerna med alla deltagarna så svaren fick samma vikt i studien. Angående frågorna så var de relaterade till denna studie: hur jobbar läraren rent konkret med elever som har inlärningssvårigheter. Alla frågorna var ganska snabba och det tog mellan 10 till 15 minuter att svara på dem.

Angående strukturen av resultatet från intervjuerna så är det viktigt att säga att jag har delat upp resultat i tre olika delar. I varje del jämför jag teorin med resultaten ur tre olika perspektiv:

- Vetenskapligt perspektiv: resultat ur ett neurovetenskapligt perspektiv angående inlärningssvårigheter
- Svenska skollagens (och skolverkets) perspektiv: resultaten kopplat till skolverket och skollagens perspektiv angående inlärningssvårigheter
- Ämnesdidaktik i moderna språkperspektiv: resultaten kopplat till ämnesdidaktik i moderna språk angående inlärningssvårigheter.

5.2.2 Val av respondenter

I detta examensarbete har jag valt att använda ett urval som kan kallas ett "bekvämlighetsurval."⁴² Det innebär att urvalet bygger på vad som är lätt, snabbt och passande för forskaren för att genomföra studien. I denna typ av urval intervjuar man personer som finns i närområdet och det är vad jag har gjort (även om jag valde att göra telefonintervjuer med alla för att ge alla samma förutsättningar).

Angående antalet personer som deltar i studien säger Kvale och Brinkman i *Den kvalitativa forskningsintervjun*⁴³, att när man genomföra en kvalitativ studie är det vanligt att det ingår 15 +/- 10 personer. I min studie har jag data från 10 personer. Som jag redan redogjort för, så är min studie kvalitativ och därför har jag valt att inte samla data från ett stort antal personer eftersom då skulle jag inte få ett resultat som reflekterar en situation rent generellt. Däremot

⁴² Stukat, S (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*, s. 62

⁴³ Kvale, S & Brinkmann, S (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s.156

var min ambition att visa på olika exempel om hur lärare i språk som kan undervisa/hjälpa elever som har inlärningssvårigheter.

Som det förklaras i *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap* är det avgörande att reflektera över en central fråga: ”vem ska ingå i undersökningen.”⁴⁴

Så frågan för mitt arbete är till vem kan jag ställa mina frågor? Det är därför jag har fokuserat på centrala aktörer av mitt examensarbetetema: vem jobbar mest med elever som har inlärningssvårigheter i språkundervisning. Min ambition och detta examenarbets syfte var att lyfta fram språklärares utmaning att jobba med barn som har inlärningssvårigheter. Jag har bara fokuserat på lärarens perspektiv eftersom de är den första i skolan som är i kontakt med eleverna och som undervisar elever som har denna typ av problem. De är också dem som är ansvariga för att se till så att elever når läroplanens mål. Det inkluderar lärare i språk. Mitt val av respondenter var taget baserat enligt följande faktorer:

- Undervisningsämne: mitt examensarbete är inriktat mot lärare i språk (moderna språk/ engelska).
- Skolform: jag jobbar själv med högstadiet. Det betyder att jag jobbar med Lgr11 och med elever som har samma typ av undervisning och som är på samma ålder. Det innebär att elever borde ha samma kunskaper och utveckling.
- Lärarna som brukar jobba med elever som har inlärningssvårigheter.

Det är totalt 10 lärare som deltagit i studien. För att respektera anonymitetsprincipen presentera jag dem med nummer 1, 2, 3 4, 5, 6, 7, 8, 9 och 10. Lärarna kommer från sju olika skolor strax utanför en stor stad i Sverige. Fyra av dem jobbar i fristående skolor, de andra i kommunala skolor.

Läraren 1: läraren i engelska och franska - legitimerad- 20 års erfarenhet

Läraren 2: läraren i engelska och franska - inte legitimerad- 1 år erfarenhet

Läraren 3: läraren i engelska och franska - inte legitimerad- 3 års erfarenhet

Läraren 4: läraren i spanska - legitimerad - 10 års erfarenhet

Läraren 5: läraren i franska och svenska - legitimerad-16 års erfarenhet

Läraren 6: läraren i franska och svenska - legitimerad- 4 års erfarenhet

Läraren 7: läraren i franska och svenska - legitimerad- 8 års erfarenhet

Läraren 8: läraren i franska - inte legitimerad - 2 års erfarenhet

Läraren 9: läraren i franska - legitimerad - 9 års erfarenhet

Läraren 10: läraren i franska - legitimerad- 5 års erfarenhet

5.3 Etiska principer och studiens tillförlitlighet

En studies etiska principer är en nödvändig aspekt att granska när man genomför ett sådant här arbete. Som Stukat skriver ”forskarens sökningar brukar ha någon etisk fråga att brottas med. Forskarens rätt och möjligheter att bedriva sin studie måste ifrågasättas och ställas mot individskydds krav vilket kan leda till ett etiskt dilemma.”⁴⁵ Det finns olika krav som är avgörande att respektera inom en undersökning: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandet kravet. Informationskravet betyder att deltagare måste få informationer och studiens syfte, resultatens presentation och att det är frivilligt att avbryta

⁴⁴ Idem, s.56

⁴⁵ Stukat, S (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*, s.130

sin medverkan. Samtyckets krav betyder att deltagare i en studie har rätt att själva bestämma över sin medverkan. Konfidentialitetskravet: betyder att hänsyn måste tas till de medverkandes anonymitet alla personuppgifter behandlas konfidentiellt. Nyttjandekravet betyder att informationer från deltagare kommer att användas för forskningsändamål och inget annat syfte.

För att respektera dessa etiska principer skapade jag en typ av avtal som jag har delat med alla studiens deltagare i början av enkäten. På så sätt var de medvetna om de gällande principer som skulle respekteras genom att delta i undersökningen. Avtalen som jag skrev var ett sekretessavtal som innebär att jag var förbjuden att avslöja någon personlig information gällande deltagarna. För övrigt beskrev också avtalet att all information som framkom under intervjuerna enbart får användas för denna studie. Jag har valt att hålla alla deltagarna anonyma.

En viktig aspekt av undersökningens kvalitet måste utvecklas. Det gäller reliabilitet, validitet och generaliserbarhet. Som Stukat säger⁴⁶ ingår alla dessa aspekter i begreppets förlitlighet. Man måste veta hur pålitliga ens resultat är. Stukat förklarar, man måste överväga att alla studier har brister och man måste vara medveten om det. Enligt Stefan Stukat kan man undersöka en studies reliabilitet dvs hur trovärdig är resultaten, validitet dvs undersöker man det som man bestämt sig för att undersöka samt hur mäter man det man undersöker. Slutligen generaliserbarhet som innebär att man måste kunna veta för vem som resultaten gäller.

6 Resultat

I den här delen kommer jag presentera mina resultat utifrån dem frågorna jag ställde under mina intervjuer. Jag kommer att citera lärarnas svar ibland, när jag tycker att de illustrerar svaren på ett bra sätt. I så fall kommer jag att ange lärarens nummer inom parentes.

6.1 Uppmärksamhet: Hur uppmärksammar man en elev med inlärningssvårigheter?

Deltagarna rapporterar att eleverna har svårt att koncentrera sig, att följa lektionerna, att de behöver röra sig mycket. Det kan också finnas ett beteendeproblem med elever som kan vara för impulsiva.

6.2 Utredning: Har du någon gång varit med och initierat processen att utreda en elev med inlärningssvårigheter? Om inte, vad vet du om utredning av barn med inlärningssvårigheter?

8 deltagarna vet hur processen funkar. Det är en långsam process. En säger att ”det tar lång tid och mycket av ansvaret ligger på den enskilda pedagogen (lärare 4) och fyra lärare tycker att ”[de] har redan initierat en utredning (läraren 4-6-7-8).

6.3 Åtgärd: Vad kan du säga av genomförande av åtgärd? Vad händer rent konkret efter åtgärd?

Det är intressant att se att 5 deltagare säger att de inte vet vad som händer rent konkret efter åtgärd (läraren 1-2-3-5-10). 5 tror att det inte händer någonting (läraren 1-2-5-10).

⁴⁶ Idem s.125

Gällande frågan att veta om de får någon typ av hjälp för att ta hand om dessa barn, svarar 6 att de inte får någon hjälp. 8 säger att de kan få hjälp av en extraresurs, men problemet kan vara att resursen inte har några ämneskunskaper. 2 svarar att de kan ha kontakt med mentoreorna och tillsammans provar att skapa lösning, dvs. att det är lärarna som provar att hjälpa varandra och vara kreativa för att stödja dessa elever.

6.4 Samarbetar lärarna med rektor eller speciallärare/specialpedagog för att få hjälp/stöd i undervisning med elever som har inlärningssvårigheter?

Bara 2 deltagare samarbetar med rektor eller speciallärare/specialpedagog.

6.5 Konkreta anpassningar: vilka anpassningar gör du i din undervisning när du har elever som har inlärningssvårigheter? Kan du ge exempel på anpassad undervisning till barn med inlärningssvårigheter? Känner du till/använder du några didaktiska metoder för att hjälpa elever med inlärningssvårigheter gällande deras utvecklings av de fyra språkfärdigheterna, t.ex. känner du till metoden som kallas TPR (Total Physical Response). Har du hört om learning styleteorin? Eller har du hört om andra didaktiska metoder från skolverket/skollagen?

Alla lärare är ganska kreativa angående anpassningarna och har olika idéer/metoder för att underlätta undervisningen och lärande till elever som behöver det. Man kan sammanfatta detta med att de erbjuder flexibilitet i tid, en ändring i instruktionerna/reglerna eller särskilt material. Det finns även lärare som inte har hört om andra didaktiska metoder.

a) Flexibilitet:

Lärarna säger att de kan erbjuda eleverna att få ”Längre tid på prov ” (lärare 1-4-5.-10), att sänka ”Tempot ” (lärare 1-2-3-4-6-8-9-10), eller att man ”Får ta korta pauser ” (lärare 5). Annars erbjuder de ”Individuella genomgångar ” (lärare 3) eller till och med anpassar sin lektion: ” Man måste visa hen tydliga mål och tydliga struktur som hjälper att hen kan känna sig trygg vid arbetet. Jag anpassar min lektion till hen för att hen t.ex. an göra vissa saker hemifrån” (lärare 1-5-7-10).

b) Ändring i instruktionerna:

Lärarna accepterar att gå ifrån instruktionerna så att eleverna får t.ex. ”skriva på datorn” (lärare 1-2-4-7-8-9-10) i stället än att skriva för hand, eller så ger dem eleverna ”Enskilda instruktioner” (lärare 4) eller ”Modelltexter” (lärare 4).

c) Särskilt material:

Lärarna producerar ”Bildstöd, modelltexter, enskilda instruktioner” (läraren 4). De erbjuder även särskilda arbetsuppgifter som är anpassade (lärare 1-2-3-4-5-7-8-9-10). Dessutom låter de eleverna ”Installera olika hjälpmedel” (lärare 3) eller få tillgång till ”Inläsningstjänst (läroboken inläst så att eleven kan lyssna)” (lärare 6).

d) Hört om välkända specifika didaktiska metoder:

En lärare säger att hen ”Inte hört om didaktiska metoder från skolverket/skollagen” (lärare 6). Alla som deltagit i intervjuerna vet om learning styleteorin och provar att erbjuda olika typer av utbildningsmetoder och varierar materiel och övningar eftersom de vet att alla elever lär sig på olika sätt. Alla lärarna säger att de känner till TPR metoden även om de inte visste att den heter så.

6.6 Lärarens åsikt om konsekvenser av undervisningen Hur upplever du att undervisa barn med inlärningssvårigheter? Berätta gärna. - Vad är det enligt dig som saknas i det svenska skolsystemet för att jobba med barn med inlärningssvårigheter?

a) Känslor från lärarna:

Lärarna i moderna språk upplever undervisningen som svår. De säger t.ex. att det är ”svårt” (lärare 1), ”omöjligt, stressigt, tufft, jag saknar tid” (lärare 2) eller ”tufft, rörigt, tidskrävande” (lärare 3). En annan tycker att det är ”omöjligt att fokusera på sitt jobb” (lärare 3) om man har sådana elever i klassen. Flera lärare menar att de i sådana klasser ”kan inte prioritera undervisningen” utan måste ta lektionstid för att få ordning i klassen (lärare 1-4-6-10).

b) Problem och förslag till förbättring

Lärarna har många förslag på förbättringar. Några är gemensamma för alla eller nästan alla lärare, som t.ex. att de behöver mer tid från tjänsten (lärare 1-2-3 4- 5- 6-7-8-9-10), att man behöver göra en ”Nivåanpassning /diagnosanpassning” (lärare 1-3-5-8-9-10), att det är en brist på möjligheter att sätta ett F till elever som inte visar några ämneskunskaper/förmågor” (lärare 1-2-3-4-8-9-10) eller att man skulle vilja ha en ”tydligare läroplan” (lärare 1-2-3-5-8-10). Några tycker att man skulle kunna ”göra klasserna mindre” (lärare 1-4-5-10), ”få mer hjälp från ledningen” (1-3-4-8-10) eller från ” lärare med specialpedagogisk utbildning” (4-5-7-10)”. Två tycker att det tyvärr finns en ”brist på kommunikation mellan specialpedagoger, rektorn och lärare” (lärare 8-10). En lärare tycker att det är ”svårt att hålla med tidsplanering [eftersom hen] saknar mycket utbildning” (lärare 7) medan en annan tycker att ”det ser ut att finnas en brist på extra hjälp/personal typ resurs” (lärare 2).

7. Diskussion

Under diskussionen kommer jag att granska studiens resultat som kopplas ihop med teoretiskt ramverk, forskning och litteratur. Jag kommer först att diskutera metoden som jag har använt för att genomföra min studie och då kommer jag analysera resultaten. I den sista delen, kommer jag fortsätta med att ge en typ av öppning på ämnet.

7.1 Metoddiskussion

Angående studiens tillförlitlighet kan man läsa att ”de flesta undersökningar bygger på resultat från stickprov och för att kunna bedöma tillförlitligheten måste man känna till hur undersökningsgruppen valts ut, hur många som ingår samt hur det eventuella bortfallet kan tänkas påverka resultatet.”⁴⁷ Enligt Stefan Stukat är det också viktigt när man gör denna typ av undersökning att man måste tänka att få ett ”representativt stickprov, dvs. ett urval av populationen i miniatyr (...) För att kunna generalisera resultatet från en urvalsundersökning till att gälla populationen måste stickprovet alltså vara representativt.”⁴⁸

Min studie är en kvalitativ studie. Det innebär att jag inte har samlat tillräckligt med data för att kunna generalisera mina resultatet för ett helt land som Sverige. Under intervjuerna har jag tagit anteckningar och samlat alla mina svar digitalt. Alla studiens deltagare har svarat på intervjun via telefonsamtal. Detta innebär att resultaten från intervjuerna inte kan generaliseras utan att ge exemplar av svaret. Resultatet kan bara tolkas individuellt men det ger ändå en intressant idé av olika situationer.

⁴⁷ Stukat, S (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*, s.56

⁴⁸ Idem, s.58

Samtliga etiska principer respekteras, dvs. informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Jag har skapat ett avtal som alla deltagarna fick när de godkände att delta i studien. I avtalet har jag presenterat och informerat alla etiska principer jag förhåller mig till. Angående informationskravet och samtyckeskravet, har jag informerat deltagarna om studiens syfte. Jag har också informerat att deltagandet var frivilligt och att de var fria att avbryta sin medverkan om de ville. Det innebar också att de kunde bestämma hur länge och på vilka villkor de skulle kunna delta. Jag behövde deras samtycke för att inkludera dem i studien. Angående konfidentialitetskravet har jag informerat dem om att anonymitet var en avgörande princip i studien. Det finns ingen möjlighet för att vara identifieras dem. Jag har respekterat anonymitetsprincipen och tystnadsplikten. Angående nyttjandekravet, kan jag säga att jag kommer att använda de olika deltagarnas svar enbart för denna studie.

7.2 Resultatdiskussion

I denna del kommer jag presentera undersökningens resultat och relatera dem till tidigare forskning.

7.2.1 Resultat ur ett neurovetenskapligt perspektiv angående inlärningssvårigheter

Först och främst kan man se att det finns bekräftelse på den vetenskapliga definitionen av inlärningssvårigheter och vad studiens deltagare säger.

I *Neuropedagogik- om komplicerat lärande*, kan jag läsa om att en individ med ”svårigheterna uppvisar helt enkelt ett komplicerat lärande. Det kan handla om: långsam språklig utveckling med ett sent tal (...) rastlös och lätt distraherad, problem med arbetsminne osv.”⁴⁹ Studiens deltagande uppmärksammar elever med inlärningssvårigheter som: har svårt att koncentrera sig, svårt att komma igång, kan inte arbeta, har stökigt beteende, kan inte rita läsa och skriva, svårt att följa lektionerna, kan inte lyssna, som stör alla andra. Som vi har redan sagt i första del av examensarbete, säger vetenskapen också att barn med inlärningssvårigheter behöver olika typer av anpassningar som STAR- modell och anpassad undervisningen.

Enligt neurovetenskap, måste en rimlig diagnosbedömning göras i samarbete mellan pedagog och psykolog. Vad säger deltagarna i undersökningen? Majoriteten svarar att de aldrig har initierat eller deltagit i en utredning. Det finns ändå 3 lärare som säger att de har initierat den men de berättar att de har bara pratat med specialpedagog eller rektor för att kartlägga en elev och ingenting mer än det.

Angående olika åtgärder och anpassningar så kan jag hitta olika tips från boken *Neuropedagogik- om komplicerat lärande* som vi redan har citerat i paragrafen 3.1. Där framkommer att lärarna skulle kunna hjälpa elever med inlärningssvårigheter genom att ge dem en positiv förebild, tydlig struktur, korta uppgifter, längre svarstid, bättre tidsuppfattning och pedagogiska hjälpmedel. Deltagarna säger att de inte vet vad som händer efter att en utredning är klar och att de inte får någon åtgärd utan att de själva ska hitta på någon typ av anpassningar för att hjälpa barnen. Vi kan se att dessa olika typer av anpassningar kan kopplas till tipsen vi fick ur *Neuropedagogik- om komplicerat lärande*: längre tid på prov, kortare

⁴⁹ Alder, B & Alder H (2005) *Neuropedagogik -om komplicerat lärande*. s.207

instruktioner, skapar väldigt lätt material, individuella prov, bildstod, kortare uppgifter. Neuroforskare hävdar dessutom att det kan vara användbart att föreslå speciellt pedagogisk material till barn med NPF. Hur går det till i verkligheten? När jag frågade deltagarna om de har tillgång till olika typ av material som är anpassat för barn med särskilt behov svarade alla nej. Läraren 1: ”när jag pratade med specialpedagog angående en klass där halva klassen ligger på diagnos/som är på utredning, att jag skulle behöva material som är anpassat för dem, specialpedagogen svarade att jag kan söka själv på Apple Store. Jag förklarade att elever inte kan använda Ipaden eftersom det är för komplicerat och att de tappar uppmärksamhet så de inte följer med. Det skulle vara bättre att få en bok med olika text/övningar anpassat till dem. Jag fick inget svar från henne så jag försökte hitta material med extra lätta texter själv på internet. Det tar väldigt mycket tid och energi att fokusera på det varje vecka och jag tycker att det är oprofessionellt av en specialpedagog att inte hjälpa skolans lärare med speciellt stödmaterial för elever.” Man ser här att en av lärarna försöker göra vad hen kan men att hen inte får stöd från skolan.

7.2.2 Resultaten kopplat till skolverket och skollagens perspektiv angående inlärningssvårigheter

Som jag har visat, hävdar läroplanen Lgr11 att skolan måste erbjuda en likvärdig utbildning med en undervisning anpassat till elever med olika förutsättningar, behov och svårigheter⁵⁰, och samma principer finns i skollagen i kapitel 3⁵¹. Det finns också olika typer av skolutveckling enligt Skolverket t.ex. ”leda och organisera.”⁵² Där hittar man olika undergrupper indelade i olika kategorier, varav den som är relevant här är: ”ge extra stöd till elever”. För denna kategori kan man läsa på skolverkets websida: ”i skolan kompensatoriska uppdrag ingår det att skapa förutsättningar för alla elever att nå målen med utbildningen.”⁵³ Jag kommer nu att jämföra studiens resultat baserat på deltagarnas svar med vad jag kan hitta i skolverket och skollagen angående examensarbetets syfte.

-Angående hur en lärare/skolan uppmärksammar en elev med inlärningssvårigheter, kan jag förstå att alla lärarna behövde uppmärksamma elevens problem med koncentration eller svårigheter själva. 5 av 10 deltagande har svarat att de inte samarbetar med rektorn. 2 säger att de kan samarbeta med rektorn men att det saknas kommunikation. 3 har svarat att det har hänt att de har samarbetat men att det har varit från hans initiativ, och de visste inte om skolans rutiner för att hantera barn med diagnos/svårigheter.

-Angående utredningen. Jag har redan sett att skollagen förklarar när skolverksamheten ska prata med elevens föräldrar, ska prova har provat specialanpassningar och ska konstatera har konstaterat olika inlärningssvårigheter och att eleven inte kan nå målen, så kan skolan göra en utredning för att erbjuda särskilt stöd. Rektor och hälsopersonal är en viktig del av utredning (12 c §. *Lag (2015:246) med hjälp av skolans elevhälsoteam*. Skollagen enligt kapitel 2 § 25). Vad har deltagarna sagt gällande denna aspekt? Vi kan se att 4 deltagare vet hur processen fungerar men att det är en långsam process (läraren 4-6-7-8). Dessa 4 har redan initierat en utredning ((läraren 4-6-7-8). De förklarar under intervjun att de har initierat det,

⁵⁰ Lgr2011: <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet> (hämtad 20 september 2018)

⁵¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800 (hämtad 20 september 2018)

⁵² <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan> (hämtad 5 november 2018)

⁵³ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/extra-stod-till-elever/organisera-extra-anpassningar-och-sarskilt-stod-i-forskola-och-skola-stod-till-rektor> (hämtad 5 november 2018)

dvs att de har pratat med elevhälsoteam för en kartläggning av elever. Därefter har de överlämnat processen till skolan. Ingen vet vad som händer efteråt (mellan början av utredningen och diagnos). Sex av deltagarna vet inte hur en sådan process funkar.

-Angående samarbete mellan lärarna och rektor och specialläraren/specialpedagoger. Alla respondenter svarade att de alltid informerar rektorn av olika bekymmer med undervisning och elever som skulle behöva speciellt stöd. Inte alla respondenter får svar eller konkret återkoppling från rektorn. Läraren 10 säger: ”min rektor visste vad som hände med en av mina elever och hon visste hur tråkigt det var för mig som lärare att undervisa en elev som är så svår att hantera och som kan vara våldsam. Efter flera mail utan svar, organiserade rektor ett möte mellan oss och eleven. Detta möte såg mer ut som en rättegång mot mig mer än ett riktigt stöd för att förbättra situationen. Faktiskt, eleven fick utrymme att uttrycka alla hennes negativa kommentarer om hur dålig som lärare var jag, och rektorn lät eleven förklara varför.” Det är viktigt att säga att majoritet av lärare som samarbetar med rektor inte är nöjda i en av skolorna där jag har arbetat med min studie. De rapporterar att även om det finns ett visst samarbete så finns det problem med kommunikation som gör att de inte får någon konkret hjälp av ledningen. En deltagare rapporterar ”oftast så är rektorerna (det finns 2 rektorer) upptagna med administrativt arbete, de stannar i sitt kontor, vi ser dem aldrig, de finns aldrig i undervisningsavdelningen. De ser ut lite som de är avskärmade från verkligheten.” Angående speciallärare och specialpedagog så rapporterade en deltagare att det tog 3 månader från det att hen bitt specialpedagog om hjälp till dess att det erbjöds. I en klass hade hälften av eleverna inlärningssvårigheter (klass med 26 elever), specialpedagogen kommer i början av varje lektion och tar 2 elever för att jobba med dem istället för att vara på den vanliga lektionen. När läraren har frågat specialpedagogen vilken typ av arbete de gör, fick hen inga svar. Läraren vet fortfarande inte hur dessa elever ska bedömas i slutet av terminen. Och att det kan vara problematiskt och stressigt men att ”vi får se, det är bara att vara kreativ och hitta lösningen i sista minuten.”. En annan deltagare svarade att hen visste att enligt skolverket när det finns en elev som visar stora inlärningssvårigheter med olika beteendeproblemet så måste en kartläggning göras. Hen rapporterade under ett arbetslagsmöte att det fanns info att i det fall, måste eleven rapporteras med en beskrivning av situationen till skolan specialpedagog. Läraren gjorde den, och skickade alla information till specialpedagog och även bad henne att delta i ett möte med en elevs föräldrar. I detta fall var föräldrarna inte nöjda med hur skolan hanterade deras barns undervisning med hänvisning till alla problem som deras barn hade. Specialpedagogen svarade inte på något mail från läraren och när läraren träffade henne sa hon att hon tyvärr inte hade tid att prata. Deltagaren rapporterade då att hen visste att även om det finns en specialpedagog i skolan så är det uppenbart att hen inte är samarbetsvillig.

-Angående åtgärd och vad som händer rent konkret efter en utredning om det finns en diagnos, så har en majoritet av deltagarna svarat att de inte har konstaterat någon ändring angående hur de skulle hantera dessa barn, dvs att de får inte så mycket extra stöd från skolan. Läraren 1 har berättat att hen fick en extraresurs som kom till klassen för att hjälpa till med två elever med diagnos även om det finns tio elever i klassen som behöver extra stöd. Men vad som är intressant här är att resursen inte hade ämneskompetens och det tar extra tid för att hantera resursen och att förbereda extra anpassningar. Jag förstår att det kan vara problematiskt för läraren att inte få en resurs med ämneskompetens eftersom det kan innebära att pedagoger säger fel saker till barn eller visar tvärtom när de försöker hjälpa till. Generellt sett förstår man från svaret att extraresurser inte alls är ämnesutbildade. Läraren 2 svarade att ”eleven kan träffa specialpedagog vissa tider och under lektionstid kan eleven få sin rast när hen behöver, jag tillåter flexibilitet. Man måste visa hen tydliga mål och tydliga struktur som

hjälp att hen kan känna sig trygg vid arbetet.” Läraren 1 svarade att ”det blev ett möte med specialpedagog och föräldrar. Efter utredning fick alla undervisande lärare en åtgärdslista med förslag på vad man som pedagog kan stötta med.” Alla lärare har också sagt att de inte har tillräckligt med tid för att skapa/hitta specialmaterial/verktyg för elever med inlärningssvårigheter. Tiden som ingår i deras tjänst är inte tillräckligt för den typen av arbete. Jag kan ge ett exempel av läraren 2 säger: ”jag har inte tid för att hantera dessa typer av barn. Jag behöver förbereda alla lektionen för alla mina klasser, dvs hitta lektionen, övningar, skapa olika stöd dokument/modell, skapa övningar, skapa prov, rätta inlämningar och prov och göra alla bedömningar. Jag behöver också förbereda arbete för olika typer av möten som ingår i min tjänst. Jag behöver tid för att hantera olika praktiska problem i skolan t.ex. elever som betar sig dåligt och kommunicera med olika föräldrar. Det finns också andra saker som ingår i min tjänst och som kräver mycket tid för som att vara vikarie för mina kollegor som kan vara sjuka, vara rastvärd eller som att städa i köket en gång i veckan. Allt detta innebär att det inte finns möjlighet att göra allt som krävs för att hantera barn med inlärningssvårigheter.”

Vad säger skolverket och skollagen angående det? Det står att det finns ett ansvar på rektorn för att skapa rutiner för att följa upp utredningsprocess och för att ansvara för att skolan har rutiner för att uppmärksamma och arbeta med extra anpassningar och särskilt stöd och att all personal känner till dessa rutiner. Det ingår också i rektorns ansvar att se till att det finns tillräckliga resurser för att tillgodose elevernas behov av sådant stöd. En skola erbjuder hjälp i form av extraresurs och specialpedagog, medan en annan skola inte gör det. Så arbetsmiljön för språklärare varierar mycket. Deltagare säger att de använder andra typ av anpassningar, t.ex. inom att skapa extra lätt material för elever med svårigheter. Här är olika exempel från intervjuer i paragrafen 6.4 och 6.5.

Vad jag kan konstatera med dessa exempel är att läraren hittar lösningar själva med ett minimum eller inget stöd från skolläring eller specialpedagog/lärare.

7.2.3 Resultaten kopplat till ämnesdidaktik i moderna språk angående inlärningssvårigheter

Angående ämnesdidaktiskt stöd för att hantera barn med inlärningssvårigheter i moderna språk så saknas det i läroplanen. Inga läraren har hört om välkända specifika didaktiska metoder eller en didaktisk metod som står i läroplanen för att hantera elever med inlärningssvårigheter. Men alla som deltagit i intervjuerna vet om *learning styleteorin* och provar att erbjuda olika typer av utbildningsmetoder och varierar materiel och övningar eftersom de vet att alla elever lär sig på olika sätt. De berättade att de själva behöver hitta olika anpassningar för att alla barn skulle kunna följa med på lektionerna för att förstå och utvecklas. Men, majoriteten säger att målet att inkludera alla elever är helt omöjligt. Majoriteten av lärarna säger att vissa elever visar att de inte når målet men de känner sig tvingade att ge barnen godkänt ändå. Läraren 1 berättar: ”Om jag ger F till en elev så får jag direkt påverkan från eleven, dess föräldrar och personal från skolan. De ifrågasätter mig som lärare för att barnet inte blir godkänd trots att jag givit eleven alla förutsättningar. Det är lättare att ge en elev ett E och slippa bli ifrågasatt fast det inte är etiskt korrekt. I vissa fall når inte eleven målet eftersom de inte arbetar tillräckligt. De vill inte göra läxorna, arbeta under lektionstid, har mycket frånvaro o.s.v men i en majoritet av fallen så ligger det en diagnos bakom. Elever med autism eller Adhd har svårt att följa en vanlig lektion, visar ingen respekt till läraren och sina kamrater. En del kan inte använda en Ipad eftersom det är för komplicerat eller kan inte lära sig någonting utantill, vilket är problematiskt i moderna språk där man behöver lära sig ordlistor utantill.”

Angående lärostilar så svarade alla deltagare positivt. De är medvetna om att alla elever lär sig på olika sätt. Alla svarade att de provar att erbjuda olika typer av undervisningsmetoder för att variera arbetssätt och underlätta inläringen för sina elever. Läraren 5 berättar: ”jag gillar att variera förklaringar och övningar eftersom jag känner till teorin. Denna teori är som en myt och jag känner till den sedan jag själv var ett litet barn. Det är därför jag erbjuder att arbeta med kombination av videos, skriftlig förklaring, hörförståelseövning, skrivövning, sketcher, repetition, enkla diskussioner med elever, film, diktamen.” Däremot är det viktigt att säga att deltagare också förklarade att de inte fått lära sig om teorin under lärarutbildningen men som lärt från egen erfarenhet. Angående TPR metoden visste inga av deltagarna om denna metod. De visste inte att det var en metod med förklaring och betydelse. Men däremot använder alla lärarna i moderna språk denna metoden för att ge korta instruktioner till deras elever som till exempel att be dem att öppna boken, tända lampa, ta penna osv.

8. Slutsatser och kritisk granskning

Det finns olika slutsatser man kan dra ifrån undersökningen. Som jag redan har förklarat är det viktigt att komma ihåg att dessa slutsatser inte kan tolkas generellt eftersom det är bara 10 personer som har deltagit i studien. Studien är också en kvalitativ undersökning, dvs att jag fick tillfredsställande och intressanta resultat men som bara kan användas för denna studie och inte kan generaliseras.

Första slutsatsen är att det inte är lätt för lärarna i moderna språk, i min studie, att undervisa barn med speciella behov. Enligt neurovetenskapen behöver de speciell struktur, anpassning, tempo, materiel och stöd. Barnen behöver diagnostiserat väldigt tidigt för att få den bästa och mest relevanta hjälp. Enligt skolverket och skollagen är den avgörande princip av inkludering som hävdar att alla barn oavsett deras behov och problem som måste inkluderas i en och samma skola. Men jag förstår att det finns massa press och stress på lärarna för att hantera dessa barn av olika anledningar. Den första är att lärarna saknar kompetens inom specialpedagogik. Det betyder att det finns en lucka mellan lärarens utbildning och verklighet eftersom så många barn har behov med olika form av inlärningssvårigheter.

Andra slutsats är att det saknas hjälp/guidning och stöd från skolor. Jag kan se i studien att även om skollagen och specialpedagog måste hjälpa lärarna för att hantera elever med behov, så sker det inte i verkligheten. Jag kan också konstatera att läroplanen presenterar ämnesdidaktikbegrepp att jobba med under språkundervisning (dvs de fyra färdigheterna läsa, skriva, tala, hörförståelse) men ingenting för barn som behöver speciellt stöd. Det saknas skrivning om speciellt stöd vid ämnesdidaktik i Lgr2011.

Det som förhindrar lärare i min studie att ta hand om elever med svårigheter är, enligt mig:

- Inga kunskaper inom specialpedagogik
- Ingen tillgång till specialmateriel
- Ingen tid att förbereda/söka specialmateriel/ skapa anpassningar
- Inget stöd från skollagen / specialpedagog
- Inget ämnesdidaktiska stöd för språkundervisning

Angående ämnesdidaktikanvändning under moderna språkundervisning för elever med NPF, konstaterar jag att lärarna som jag intervjuade oftast inte får någon hjälp eller stöd från

skolan/skolverket/ lärarutbildning. Däremot, visar det sig att de använder olika typer av didaktiska verktyg ändå (t.ex. lärostilar).

Vilka är de bästa förutsättningarna för högkvalitativ utbildning som ges till dessa elever? Vilka är villkoren för att kvalitativ utbildning ska ges? Från svaren jag fick från studien, kan jag säga att det finns två perspektiv för att svara på den fråga. Om vi placerar oss i första hand i en logisk av inkludering, måste lärarna, enligt mig, få en annorlunda lärarutbildning med kunskaper inom specialpedagogik och konkreta tips för att hantera en klass. Skolor borde enligt mig, om jag generaliserar utifrån min studie, ta mer ansvar för att ge relevant stöd till lärarna för att hantera alla barn som får diagnos. Alla skolor borde ha tillgång till specialpedagogiska material inriktade för barn som har särskilda behov. Det borde finnas en person som kan agera som resurs i varje klass. Sådana resurser borde också få utbildning för att hantera barn med speciellt behov. Jag skulle också vilja ifrågasätta inkluderingsbegrepp genom att tänka att barn med speciella behov behöver speciell hantering som en lärare inte kan ge på bästa sätt när hen jobbar så mycket med olika typer av barn. Det kan vara en intressant tanke, enligt mig, att skapa olika klasser med en klass enbart för barn med speciella behov, dvs. skapa mindre klasser med två pedagoger därav en pedagog utbildad i specialpedagogik. Inkluderings begreppet som är så avgörande i Sverige kan relateras till vad den tidigare presidenten i USA, Georges W. Bush junior sa under sin mandatperiod: "nobody should be left behind." Det är sant att svenska skolsystemet vill inkludera alla och ge alla samma chans att nå målet och lyckas. Men ska man ge alla samma chans att lyckas när man vet att de inte har samma förutsättningar för att göra det? Skulle det inte vara bättre att anpassa undervisningen på ett mer radikalt sätt och inte inkludera alla elever på samma sätt? Vi kan fråga oss själva om det inte vore istället en lösning att samla elever med speciella behov och ge dem en annan typ av undervisning med lärare som är specialiserade på specialpedagogik? Genom att använda specialstöd, specialmaterial och speciella ämnesdidaktiska metoder anpassade bara för dessa elever skulle de kanske kunna lyckas bättre? Kunde det inte vara en lösning att skapa särskilda klasser enbart för elever som har blivit diagnosticerade i den vanliga skolan men med flera pedagoger och mindre elever i klassen? Skulle det inte också vara mer positivt för elever som lyckas bra och som behöver mer utmaningar i skolan att få mer fokus från lärarna så att de kan fortsätta att utvecklas? Jag är medveten att det är både lätt provokativa och orealistiska förslag, men jag ville nämna dem ändå.

Som fortsatt forskning skulle jag först vilja föreslå samma studie men på en större skala. Dessutom skulle man kunna skapa klasser utan inkludering av samtliga elever. Istället skapa klasser med barn som har speciella behov och tilldela dem lärarna och pedagoger som är utbildade för ändamålet och låta lärarna som inte har kunskap i specialpedagogik arbeta med barn som inte har NPF/inlärningssvårigheter, och sen studera resultaten av sådana klasser jämfört med vanliga klasser i moderna språk.

Källor:

Alder, Börjn & Alder Hanna (2005) *Neuropedagogik -om komplicerat lärande*. Stockholm : Studentlitteratur.

Arries, JF Learning Disabilities and Foreign Languages: A Curriculum Approach to the Design of Inclusive Courses i *The Modern Language Journal*. Vol. 83, No. 1 Spring, 1999 (hämtad 22 december 2018)

Imsen, Gunn (2006) *Elevens värld: introduktion till pedagogisk psykologi*. Lund: studentlitteratur.

Kvale Steinar & Brinkmann Svend (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Stockholm: studentlitteratur.

Patel Runa, Bo Davidson (2011) *Forskningsmetodikens grunder Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Stukat, Stefan (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: studentlitteratur.

Tornberg, Ulrika (2015) *Språkdiradik*, Stockholm: Gleerups

Wire, Vivianne *Spectrum Disorders and learning foreign languages i Support for Learning* • Volume 20 • Number 3 • 2005, p. 123-128.

Elektroniska källor:

British Council

<https://www.teachingenglish.org.uk/article/total-physical-response-tpi> (hämtad 25 december 2018)

Definition inlärningssvårigheter

<https://www.medicinenet.com/script/main/art.asp?articlekey=39226> (hämtad 10 november 2018)

Forskningsinstitut Ifou

<http://www.ifous.se/programomraden-forskning/en-inkluderande-skola-vad-innebar-det/#> (hämtad 14 november 2018)

Förening Attention

<http://www.attention-stockholmslan.se/vad-aer-npf.html> (hämtad 15 november 2018)

Förening Addiss

<http://www.addiss.co.uk/languagedisorders.htm> (hämtad 25 december 2018)

Inkludering begrep:

<http://www.ifous.se/programomraden-forskning/en-inkluderande-skola-vad-innebar-det/>
<https://www.merriam-webster.com/dictionary/learning%20disability> (hämtad 9 november 2018)

Oxford Dictionary

https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/learning_disability (hämtad 21 december 2018)

Psykologi guiden, Natur & Kultur

<https://www.psykologiguident.se/psykologilexikon/?Lookup=kognitiv%20neurovetenskap>

Skollagen, Riksdagen

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Skolverket:

Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>

(hämtad 18 juni 2018)

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/extra-anpassningar-och-sarskilt-stod> (hämtad 20 oktober 2018)

Hej!

Jag heter Caroline Joons och jag studerar vid högskolan i Dalarna för att få lärarlegitimation som lärare i moderna språk - franska.

Jag skulle vilja intervjua dig för mitt examensarbete. Syftet med detta är att undersöka hur man undervisar elever som har diagnostiserade neuropsykiatriska funktionsnedsättningar i moderna språk. Undersökningen tar hänsyn till de etiska principerna (anonymt och frivilligt) vilket innebär att din medverkan är frivillig, att du kan avbryta din medverkan om du vill, dina personuppgifter kommer inte att synas, du kommer att få ett annat namn i resultatet: "lärare" med en siffra och din röst kommer inte att höras eller användas efter denna undersökning. Resultaten kommer användas bara för examensarbetets syfte.

Intervjun är ganska kort, det är några olika frågor som inte tar mer än ca 15 minuter att svara på. Intervjun genomförs via telefon/skype-samtal.

Du kan svara mig på det email adress.

Tack,
Mvh,

Caroline Joons